

observatio, qui rectè naturâ tantùm pronuntiant in communi consuetudine discere potest. Ita neque eodem gestu semper utetur; neque manu eodem modo compositâ; neque uno brachio tantùm, neque eodem motu corporis, & eadem vultûs moderatione. Oculis non minùs exprimat affectus animi varios, pro retum quas dicit varietate, quam voce. Non importunè suggestum palmis feriat; sed cùm rei magnitudo poscit. Non per suggestum quasi volitet, nunc ex hoc, nunc ex illo angulo proficiens. Non quasi ex suggesto medium corpus demittat, aut aliis multis motibus utatur, qui aut deformes sunt, aut digladiantis potius esse videntur, quàm dicentis. Ne in suggesto unquam corpore innitatur, sed rectus stet aut sedeat. Ne dejecto, ne supino, ne in latus inclinato capite sit, sed planè recto. Ne mentum pectori affigat. Ne oculos in Templi fornice aut parietibus dehxos habeat, ne torvos, ne petulantes. Ne in auditorium aliquo ejus hareat intuitus, præsertim cùm in certa vitia invehitur, sed in totum auditorium feratur, vocisque sono & gestu accomodetur, & utriusque comes sit. Ne supercilia contrahat, ne diducat, ne remittat. Ne nates corrugat, ne moveat, ne inflet, ne digito diducat, ne plena manu resupinet. Ne labra lambat, ne mordeat. Ne humeros attollat, ne rursus contrahat. Ne tussiat, ne expirat crebro, nisi necessitate coactus. Ne in eloquendo per nates majorem spiritûs partem effundat. Ne crebro anhelitu jumenta onere laborantia imitari videatur.

Ne brachium quasi gladiator immoderatè pectet; ne lævam manum, nisi rarò, & in magno concionis æstu. Ne manum supra oculos attollat, nec demittat infra pectus. Ne digitorum gestum indecorum adhibeat, sed decentem; nempe in principiis lenem, & in utramque partem modicè prolatum; in narrando paulò productiorem; in reprehendendo actam & stan-

tem. Ne argutis digitorum utatur. Ne femur feriat, nisi rarò, cùm indignationem movere studet. Ne pedibus supplodat, nisi opportunè in summa contentione.

In aliis imitandis prudentiam adhibeat; ne vel levia quædam vel etiam vitiosa imitetur; aut ea, quæ cùm alteri conveniant, à se temen aliena sunt. Non denique fractos, molles, effeminatos concionatorum gestus, Oratore Christiano prorsus indignos.

CAPUT XI.

De Præparatione Concionatoris.

XLVIII. Quo studiosius atque religiosius concionandi munere perfungatur Concionator, cogitet pium ad Dei omnipotentis gloriam, animarumque salutem, omnem concionandi vim ac rationem referri. Deinde se Dei Ministrum esse, per quem verbum Dei ab ipso Spiritus-Sancti fonte ducitur ad Fidei animos divinitus irrigandos. Tertio, res sanctas ac divinas à se tractari oportere. Quarto, prædicationis munus quod suscipit, non modò sanctissimis viris, Prophetis, Apostolicis à Deo commissum; sed ab ipso etiam Christo Jesu Dei Filio, Magistro, Domino, ac Salvatore nostro præstitum.

XLIX. Viribus suis non fidat, sed imbecillitatem suam agnoscens, sese coram Deo abiciat, cujus cælesti benignitate ac misericordia ipse, quamvis Evangelico munere indignus, adjuvetur. Utque ad omnia sancta studia, quibus juvari possit, vehementius accendatur, sæpe secum reputet quàm magnum præmium promissum à Deo sit illi, qui ab errore vitæ suæ peccatorum abduxerit. *Qui enim converti fecerit peccatorem* Jacob. 1. 16.

ab errore via sua, salvabit animam suam à morte; & operiet multitudinem peccatorum. Deum igitur simplex oret, ut divina gratiæ ejus ope, rei cuius tractandæ munus susceperit, sanctitati, & personæ quam sustinent dignitati atque officio respondere possit. Ut propterea laudis aut gloriolæ non modò studio, sed ne opinione quidem efferatur, sed divinæ gloriæ cupiditate, & caritate erga proximos singulari incensus, tota mente totoque animo in cælesti Christi Domini Regno propagando, & animarum salute promovenda ita defixus sit, ut suorum commodorum & utilitatum penitus obliviscatur.

S. Bernardus
Epist. 206.

L. Det operam ut sacris doctrinis, vitæ innocentia, motum sanctitate, & cælestium rerum contemplatione excultus, idoneum se præbeat, ut ad prædicandum missus, populo valde proficit verbo, exemplo, & sanctarum fructu orationum. Manent enim tria hæc: Verbum, Exemplum, Oratio: major autem his est oratio. Nam etsi vocis virtus sit opus: & operi tamen & voci gratiam efficaciamque promeretur oratio.

LI. Ambitionem omnem tanquam pestem fugiat, omnemque illius suspensionem. Ne loca insigniora, ubi prædicationis suæ semen spargat, ambiat, affectet; ve; memor Christi Domini, quem à Patre de cælis missum ad erudiendum humanum genus, pagos, & vicos, & castella obivisse legimus. Numquam in opinionem inducat, majori atque nobiliori suggesto se dignum esse. Fuit hæc quondam Ethnicorum Oratorum ambitio, à qua penitus alienus esse debet Christianus Concionator, qui ad prædicandum Christum crucifixum, non ad sui ingenii, doctrinæ, aut eloquentiæ ostentationem vocatus est.

LII. Cùm prædicandi munus non humanæ scientiæ aut facundiæ, sed divinæ virtuti ac Spiritus-Sancti gratiæ inniti Concionator intelligat; diligentissimè sibi cavebit, ne mortali peccato inquinatus, Spiritum-San-

ctum contristet, ac Apostolicum opus, ipsiusque Domini nostri Jesu Christi munus attingat. Concionariam igitur ab omni peccatorum labe penitentia Sacramentato ante expurget, quàm ad verbi Dei tractationem accedat, gravissimam illam Prophetæ objurgationem vehementer pertimescens: Peccatorum autem dixit Deus, Quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? illam etiam ejusdem Vatis orationem usurpans, Et ne auferas de ore meo verbum veritatis usquequaque. Non enim metum hunc Prophetæ fuisse existimandum est, ut sibi veritatis verbum ex corde vereretur auferri: ait enim, Quia in judiciis tuis super speravi. Sperans ergo in judiciis Dei, verbum veritatis de corde sibi non metuit auferri. Scit autem quædam esse peccata, quæ ex ore verbum auferant veritatis. Peccatorum enim dixit Deus, Quare tu enarras justitias meas? Non enim ait, Quare immemor es justitiarum mearum? Sed peccatorem monuit eum qui in peccato mansisset, à prædicationis officio abstinere. Vult enim liberum à crimine esse doctrinæ cælestis Prædicationem, vult Eloquia sua à casti corporis casto ore tractari. Cavendum igitur est, ne quando ex ore nostro verbi veritatis auferatur eloquium. Hinc illud est quod Apostolus monet: Noli negligere quod in te est charitima: ne per negligentiam ac desidia indigni prædicatione verbi Dei simus.

LIII. Noctæ quæ Concionis diem præcedit, Deum ferventer oret omnis sapientiæ omniumque sanctarum virtutum auctorem, ut & sibi & auditoribus largiatur, unde divinus cultus, & animarum salus adjuvetur.

Antequàm suggestum ascendat, sibi proponat concionem ejusmodi, quæ vel multitudo sit hominum esurientium, cibumque spirituales expectantium; vel cæcus claudorum, paralyticorum, hydropticorum laborantium, mutorum, cæcorum, surdorum, malo dæmone

Psal. 49. 16.

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

ce

S. Cæcilius
Epiromanus.

1. Tim. 4. 14.

assuantium, leproforum, valeudinis beneficium quantentium. Quamobrem ita in omni Concionis parte se comparet, ut eorum saluti prospiciat. Consideret præterea se piscatorem hominum esse: Ideo nervos omnes intendere debere, ut lagenam Evangelicam impleat, animaque pereuntium Christo Domino lucrificat. Ne igitur in prædicationis officio languescat. Sed ut sanctas commotiones in aliis excitet, tales ipse animo suo primum concipiat; ut auditores ad Dei & virtutis amorem accendat, ipse prior inardescat: & quales in alios transfundi cupit sanctos affectus, ipse illos animi sui sensibus rectè conceptos, quasi cæteris spectandos proponat. Id assequi studebit primum ardenti præcatione; deinde argumenti de quo dicturus est, explorata cognitione; tum vehementi cogitatione & quasi ob oculos posita specie ipsius rei quam meditatione concepit; ac præterea attentata lectione locorum Sacre Scripturæ, qui cum te convenienter, quam animo excogitatum habet. Intus audiatur, antequam prædicet. *Verbi enim Dei inanis est forisficus Prædicator, qui non est intus auditor.*

LIV. Et quoniam ad commovendos animos parum valet concio alieno labore conscripta; nunquam ad piatum affectionum excitationem alienæ concionis industria uretur, sed ingenio suo concipiet ac pariet, quò vehementius primum se, deinde auditores afficiat. Sacre enim disciplinæ cibus qui populo proponitur, mente propriâ quasi stomacho concoctus, vires majores habet ad omnem piam commotionem. Ne igitur Prædicator se totum in alienas conciones temere ingurgitet, satius est eas ex sanctissimorum Ecclesiæ Doctorum, Chrysostomi, Ambrosii, Augustini, Gregorii Magni, aliorumque Patrum Homiliis, Sermonibus, & Tractatibus confici & quasi conflari.

LV. Illi tamen minimè contemnendi sunt, qui cum bene pronuntiare possint, & quid pronuntient, excogit-

S. Augustinus, Serm. 179. Alius dicitur, De serm. 17. Cap. 1.

tare non valeant; ab aliis sumunt eloquenter sapienterque conscripta; memoriaque commendant, & ad populum profertur; modò piis meditationibus sanctas affectiones in se ipsi excitent, & prout Dominus dederit, in animos auditorum transfundant. *Sic enim, quod profectò utile est, multi Prædicatores veritatis sunt, nec multi magistri, si unus veri Magistri id ipsum dicant omnes, & non sint in eis schismata. Nec deterrendi sunt isti voce ferentia Propheta, per quem Deus arguit eos, qui Furantur verba ejus unumquique à proximo suo. Qui enim furantur, alienum auferunt; verbum autem Dei non est ab iis alienum qui obtemperant ei: potiusque ille dicitur, qui cum dicat bene, vivit malè. Quæcumque enim bona dicit, ejus excogitari videntur ingenio, sed ab ejus moribus aliena sunt. Eos itaque dixit Deus furari verba sua, qui boni volunt videri, loquendo quæ Dei sunt, cum mali sint, faciendo quæ sua sint. . . . Cum verò boni Fideles bonis Fidelibus hanc operam commodant, utriusque sua dicunt: quia & Deus ipsum est, cujus sunt illa quæ dicunt; & ea sua faciunt; qua non ipsi componere poterunt, qui secundum illa composite vivunt.*

Sive autem ad populum, vel apud quoslibet jam jamque dicturus, sive quod apud populum dicendum, vel eis qui voluerint vel poterint, legendum est dictaturus, oret ut Deus sermonem bonum det in os ejus. Si enim Regina oravit Esther, pro sua gentis temporaria salute locutura apud Regem, ut in os ejus Deus congruum sermonem daret; quanto magis orare debet ut tale manus accipiat, qui pro æterna hominum salute in verbo & doctrina laborat: . . . Cum enim ut intelligenter, ut libenter, ut obedienter audiat, pietate magis orationum quam Oratorum facultate assequi se posse non dubitet: *Orando pro se ac pro iis quos est allocuturus, sit orator antequam dicat. Ipsa hora jam ut dicat accedens, prius quam exserat profertentem lin-*

S. Augustinus, Epist. 1. De Doctrina Christiana, Cap. 19. Jerem. 23.

cc

cc

S. Augustinus, lib. 2. De Doctrina Christiana, Cap. 15.

quam, ad Deum libet animam sitientem, ut eructet quod biberit, vel quod impleverit fundat. Cum enim de unaquaque re, qua secundum fidem dilectionemque tractanda sunt, multa sunt que dicantur, & multi modi quibus dicantur ab eis qui hac sciunt; quis novit quid ad presens tempus, vel nobis dicere, vel per nos expediat audiri, nisi qui corda omnium videt? Et quis facit ut quod oportet, & quemadmodum oportet, dicatur, nisi in cuius manu sunt & nos & sermones nostri? Ac per hoc, discat quidem omnia que docenda sunt, qui & nosse vult & docere, facultatemque dicendi, ut decet virum Ecclesiasticum, comparet: Ad horam verò ipsius dilectionis, illud potius bonæ menti cogitet convenire, quod Dominus ait, Nolite cogitare quomodo aut quid loquamini; dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini: non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis. Si ergo loquitur in eis Spiritus-Sanctus, qui persequentibus iradantur pro Christo, cur non & in eis qui tradunt discitentibus Christum?

Illi verò qui ea dicturi sunt, que ab aliis acceperunt, & antequam accipiant, orent pro eis à quibus accipiunt; ut eis detur quod per eos accipere volunt; & cion acceperint, orent ut bene & ipsi proferant, & illi ad quos proferunt sumant, & de profertu exitu dilectionis eadem gratia agant, à quo id se accepisse non dubitant: Ut qui gloriatur, in illo gloriatur, in cuius manu sunt & nos & sermones nostri.

S. Anselmi
lib. 4.
De Doctrina
Christiana;
Cap. 20.

Matth. 10.

33

34

35

36

CAPUT XII.

De Disciplina virtutum, & vita innocentia Concionatoris.

LVI. **Q**uemadmodum in Arca Testamenti duo illi Cherubim ita collocati erant, ut semper mutuo se respicerent; ita vita Concionatoris doctrina ex altera parte respondero debet, ut & vitam doctrina colustret, & doctrinam vita corroboret. Oportet prius mundari, quam mundare. Exemplum Christi imitandum est, qui cepit facere & docere: & magnum in Regno cælorum illum fore dixit, qui fecerit, & docuerit. Sit igitur Concionator singulari vitæ innocentia, moribus sanctissimis, & divinis virtutibus instructus, Dei timore, terrenarum rerum despicientia, zelo salutis animarum, humilitate, mansuetudine, patientia, caritate, cæterisque Christiana Disciplina bene munitus. Debet enim pauper spiritu esse, ut avaritiæ studium, atque omnem questus cupiditatem libere reprehendat. Debet perpetuo & sua & aliena peccata lugere, ut eos exagitet, qui antequam peccent, peccare non verentur; & ubi peccaverint, dolorem non concipiunt scelerum que admisserint. Debet esurire & sitire iustitiam; ut operum bonorum studio languentes excitet verbo Dei, & exemplo suo accendat. Debet esse mansuetus, ut ametur potius quam timeatur. Debet esse misericors erga alios, & severitatem sibi adhibere. Debet esse mundo corde, ut ne cogitationes quidem inanes & inutiles hujus sæculi suscipiat, nedum secularibus negotiis se implicet. Debet esse pacificus, ut populus quem docet, sollicitus sit servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Debet esse paratus ad res omnes disscillimas, pro gloria Dei, proque Ecclesia ferendas.

S. Gregorius
M. lib. 2.
Matth. 1. 19.

S. Franciscus
Christophorus.

non inani quodam animi impetu, sed solidiâ veraque constantiâ, digna Martyribus.

Næque solum his S. Joannis Chrysostomi monitis se conformet Evangelicus Prædicator; sed & disciplinam imitetur à S. Gregorio Naxiantino ea de re traditam, & à S. Basilio confirmatam. Sed & S. Augustinum audiatur, cujus præclara est de eodem argumento sententia. Habet autem (inquit) ut obedienter audiatur, quantumque granditate dictionis majus pondus vitæ dicentis. Nam qui sapiens & eloquenter dicit, vivit autem nequiter, erudit quidem multos discendi studiosos, quamvis anime sue sit inutilis. . . Multis itaque profunt dicendo que non faciunt, sed longe pluribus prodesse faciendò qua dicunt. Abundant enim qui male vitæ suæ defensionem ex ipsis suis Præpositis & Doctoribus quarunt, respondentes corde suo, aut etiam si ad hoc erumpant, ore suo, atque dicentes, Quod mihi præcipis, cur ipse non facis? Ita fit ut cum non obedienter audiant, qui se ipse non audit, & Dei verbum quod eis prædicatur, simul cum ipso Prædicatore contemnunt. Denique Apostolus scribens ad 1. Tim. 4. 22 Timotheum, cum dixisset, Nemo adolescentiam tuam contemnat; i subiecti unde non contemneretur, atque 23 ait: Sed forma esto Fidelium in sermone, in conver- 24 satione, in dilectione, in fide, in castitate, Talis Doctor ut obedienter audiatur, non solum submissè ac temperatè, verum etiam granditer dicit, qui non contemptibiliter vivit. Sic namque eligit bonam vitam, ut etiam bonam non negligat famam, sed provident bona coram Deo & hominibus, quantum potest, illum timendo, his consulendo.

Audiatur & S. Gregorium Magnum, dicentem: Prædicator quisque plus acribus quam vocibus insonet, & bene vivendo vestigia sequacibus imprimat, quam loquendo quò gradiantur ostendat. Quia & gallus iste, quem pro exprimenda boni Prædicatoris specie in lo-

S. Gregorius
Naxian. Oret.
1. De Theolo-
gia. S. Basiliius,
Epist. De Vita
sollicitudin., ad
S. Gregorium
Naxian.
S. Augusti-
nus, lib. 4.
De Doctrin. &
Christiana.
Cap. 27.

1. Tim. 4.

S. Gregorius
P. 2. C. 10.
S. Basiliius,
Cap. 6.

quatione sua Dominus assumit, cum jam edere cæcus parat, prius alas excussit, & semetipsum feriens vigilantiorem reddit: quia nimirum necesse est ut hi qui verba sanctæ prædicationis movent, prius studio bonæ actionis evigilent, ne in semetipsis torpentes opere, alios excitent voce: prius se per sublimia facta exentiant, & tunc ad bene vivendum alios sollicitos reddant: prius cogitationum alis semetipfos feriant; quicquid in se inutiliter torpet, sollicita investigatione deprehendant, districta animadversione corrigant, & tunc demum aliorum vitam loquendo componant: prius punire propria stertibus curent, & tunc qua aliorum punienda sunt denuntient; & antequam verba exhortationis insonent, omne quod locuturi sunt, operibus clament.

Prædicatorum typum Gedoon exhibuit in selectis militibus, quos contra Madian pugnaturos duxit. Ad fluvium ducti sunt ut aquas biberent: & quicumque aquas flexis genibus hauserunt, ab Exercitu repulsi sunt. Aquas namque doctrinæ sapientiæ; stante autem genu recta operatio designatur. Qui ergo dum aquas bibunt, genu flexisse perhibentur, à bellorum certamine prohibiti recesserunt: quia cum illis Christus contra hostes fidei pergit ad prælium, qui cum doctrinæ fluentia hauriunt, rectitudinem operum non inflectunt. Omnes quippe tunc bibisse aquam, sed non omnes recto genu stesisse narrati sunt. Reprobati que sunt, qui genua, dum aquas biberent, inflexerunt: quia attestante Apostolo, Non auditores legis justi sunt apud Deum, sed factores legis justificabuntur. Quia enim dissolutio operum in ipsa genium incurvatione signatur, rectè rursus per Paulanum dicitur: Remissas manus & dissoluta genua erigite, & gressus rectos facite pedibus vestris. Hi ergo Christiani duce ad bellum procedunt, qui hoc quod ore annuntiant, opere ostendant, qui fluentia doctrinæ spiritualiter hauriunt, nec tamen

1. Rom. 2.

cc

cc

cc

cc 1. Cor. 12.

cc

cc

cc

in pravis operibus inflectuntur carnaliter, quia, sicut scriptum est, Non est speciosa laus in ore peccatoris.

Eccli. 12. S.
Ecclesiasticus.
S. Rom. 17. in
Canticis.

Concha fit Prædicator, non canalis; hic siquidem pene simul & recipit & refundit: illa verò donec impletur, expectat, & sic quod superabundat, sine suo damno communicat. Verum Canales hodie in Ecclesia habemus multos, conchas vero perpaucas. Tanta caritatis sunt, per quos nobis fluentia caelestia manant, ut ante effundere quam infundi velint; loqui quam audire paratiores: & prompti docere quod non didicerunt; & aliis præesse gestientes, qui se ipsos regere nesciunt. Ego nullum ad salutem pietatis gradum illi anteposendum existimo, quem Sapiens proposuit, dicens: Misereere animæ tuæ placens Deo. Quod si non habeo nisi parumper olei quo ungar, putas debeo tibi dare, & remanere inanis? Servo illud mihi, & omnino nisi ad Prophete iussionem non profero . . . .

Eccl. 10.

Ceterum tu, frater, cui firma satis propria salus nondum est, cui caritas adhuc aut nulla est, aut adeo tenera atque arundinea, quatenus omni flatu cedat, omni credat spiriui, omni circumferatur vento doctrina; imò cui caritas tanta est, ut ultra mandatum quidem diligens proximum tuum plus quam te ipsum; & rursus tantilla, ut contra mandatum favore liquecat, pavore deficiat, perturbetur tristitia, avaritia contrahatur, protrahatur ambitione, suspitionibus inquietetur, convitiis exagitetur, curis eviceretur, honoribus timeat, livore tabescat: tu (inquam) ita in propriis te ipsum sentiens, quamam dementia queso aliena curare aut ambis, aut acquiescis? . . . Discenon nisi de pleno effundere, nec Deo largior esse velis. Concha imitetur fontem: non manat ille in rivum, nec in lacum extenditur, donec suis satiatur aquis. Ipse fons vitæ plenus in seipso, & plenus se ipso, nonne primum quidem ebulliens & saliens in proxima secreta calorum, omnia implevit bonitate, & tunc deum impletis su-

perioribus secretioribusque partibus erupit ad terras, ac de superfluo homines & jumenta salvavit, quem admodum multiplicavit misericordiam suam; Ergo & tu fac similiter. Implere prius, & sic curato effundere . . . . . Quanta vero prius infundenda sunt, ut effundere audeamus, de plenitudine, non de penuria largientes? Primò quidem compunctio, deinde devotio, tertio penitentia labor, quarto pietatis opus, quinto orationis studium, sexto contemplationis otium, septimò plenitudo dilectionis. Unde Apostolus ait: Pleni estis dilectione, repleti omni scientiâ, ita ut possitis alterutrum monere. Plenitudo legis, & cordis, est caritas Non est quò se immisceat vanitas, ubi totum occupat caritas.

Rom. 15. 14.

S. Bernardus

LVII. Evangelica Doctrina, verbiq; divini prædicatio) inquit S. Carolus Borromæus) ignis ille est semper in Altari exardescens, cui Concionator perpetua sollicitudine subministrare debet alimenta, nempe optima præclaræque vitæ sanctissimæ exempla, officia atque opera virtutum, quibus corda Fidelium ad sanctè agendi studium accendat. De Sancto Joanne Baptista scriptum est in Evangelio, Erat lucerna ardens & lucens: quippe cum cælestem illam doctrinam, quam docuit, virtutum splendore collustravit. Nam Lucere tantum, vana; ardere tantum, parum; Lucere & ardere, perfectum. Hoc exemplar imitari studeat Prædicator Evangelicus, ac perpetuam sanctissimæ vitæ consuetudinem servare.

In incessu, statu, accubatione, dejectione vultus, oculorum demissione, capitis inclinatione, genuum inflexione, omni denique motu corporis, teneat gravitatem & decorum, à persona quam sustinet non alienum. Sit in omni colloquio gravis, mansuetus, salutaris. In habitu vestituque Sacerdotali vel Religioso modestus. In victu temperans & parcus, ciborum varietatem fugiens, frugalitatis abstinentiæque studiois-

simus, statorum jejuniorum accuratus & severus observator, ut ceteros exemplo suo ad leges abstinentiæ ac jejunii rectè ac religiose servandas accendar.

Si quo autem in loco, ubi concionatur, moris est cibum à Fidelibus Concionatori opiparè apparati, & verbis, & ipsa frugalitate quâ perpetuò utetur, omnique alia ratione, ab eo apparatu eos revocare studeat. In aliis domibus non ita lautè se exceptum non conqueratur, sed cum gratiarum actione manducet quæ sibi apponuntur; nec ditionum mensam affectetur, ubi exquisitiora fercula ministrantur, aut vinum generosius spretis pauperum mensis, apud quos olera cum pane cibatio apponuntur, si quando ab ipsis invitetur, memor Domini mandati: *Manducate quæ apponuntur vobis.* Pacem adpreceat iis qui ipsi excipiunt, & si quæ sint ipsi domesticæ vel externæ dissensiones, illas sedare conetur; omnesque in Christo conciliare, ut in illo impleatur propheticum oraculum: *Quam speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona.*

Vita Concionatoris nulli sit obnoxia reprehensioni, ut cum fiducia loqui possit verbum Dei. Nam subtrahit quis doctrinæ fiduciam, cum conscientia præpedit linguam. Sint Prædicatores sine reprehensione in medio nationis prava & perversa: inter quos licent sicut luminaria in mundo, verbum vitæ continentes. Prædicatorum vita sit austera, ut præcones penitentiae decer. *Castigo corpus meum* (inquit magnus Prædicator S. Paulus) *& in servitium redigo, ne forte cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar.* Vita Prædicatorum sit præcellens, non vulgaris. Montem Evangelicæ perfectionis ascendant, ut viam salutis & perfectionis doceant. *Super montem excelsum ascende tu qui evangelizas Sion.* Conversatio illorum sancta sit, non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus; non solum in aliquibus occasionibus & circumstantiis, sed in

Luc. 10. 3.

1. Petri 4.

Isai. 29. 24m.
10. 15.

S. Gregorius.

Philipp. 3. 15.
& 16.

1. Cor. 9. 27.

Isai 40.

Rom. 11.

omnibus. *In omni conversatione sancti sitis.* Non solum in aliquibus locis, sed ubique; non aliquando tantum, sed semper. Numquam sit otiosa, sed fructuosa semper, exemplo Apostoli, qui majoribus natu Ephesinæ Ecclesiæ ait: *Per triennium nocte & die non cessavi, cum lacrymis monens unumquemque vestrum.* Prædicatoris Evangelici vita & conversatio factum ejus ministerium honoret, commendet. *Nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum.* In familiaribus locutionibus verba curtilia, ludicia, levitatem, vanitatem, secularitatem spirantia devitet; ne ipsi conveniat illud Davidis: *Et si ingrediebatur ut videret, vana loquebatur; cor ejus congregavit iniquitatem sibi.* Egredebatur foras, & loquebatur in id ipsum. Sermo ejus prius ad linguam veniat, quam ad linguam. Idiomatis cælestis, idiomatis spiritualis ne oblitiscatur, nec secularium hominum assuescat idiomati, cum inter illos conversatur, exemplo Judæorum, de quibus Nehemias ultimo scriptum est: *Et filii eorum ex media parte loquebantur Azoticè, & nesciebant loqui Judaicè, & loquebantur juxta linguam populi & populi.* Os Prædicatoris, os Dei est. *Si separaveris inquit pretiosum à vili, quasi os meum eris.* Ex ore Dei non nisi divina & cælestia verba profundi debent. *Qui de terra est, de terra loquitur... Quem misit Deus, sicut verba Dei loquitur... Labia Sacerdotis custodient scientiam, & legem ex ore ejus requirunt; non nugæ & fabulas.* Os Prædicatoris Deo consecratum, ad seculares usus redigere nefas. *Os tuum consecrasti Evangelio* (inquit S. Bernardus) *talibus aperire, illicium; assuescere, sacrilegum est.* Si de rebus secularibus interdum loqui necesse sit, ne loquatur seculariter Prædicator, sed colloquio aliquid admisceat spiritualis edificationis & utilitatis, cum prudentiâ, gratiâ, & mansuetudine, ne sit oneri & fastidio.

Ne secularibus auditorum negotiis ultro se Prædi-

1. Petri 3.

A. 2. 26. 31.

1. Cor. 6.

Psal. 40. 7.

Jerem. 15. 12.

Joan. 1. 2. 34.

Malach. 1. 7.

Thren. 4.

S. Gregorius
M. P. II.
Pastoralis
Caj. 7.

cator immisceat, nisi caritas & pietas urgeant. Alioquin lamentationi Propheticae locus erit: *Quomodo obscuratum est aurum, muratus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum?* Quid namque auro, quod metallis ceteris præminet, nisi excellentia sanctitatis? Quid colore optimo, nisi cunctis amabilis reverentia religionis exprimitur? Quid per sanctuarii lapides, nisi factorum Ordinum personæ figurantur? Quid platearum nomine, nisi presentis vite latitudo signatur? *Aurum igitur obscuratur, cion terrenis actibus sanctitatis vita poluitur. Color optimus commutatur, cum quorundam, qui de gere religiose credebantur, æstimatio ante acta minuitur. Nam cum quilibet post sanctitatis habitum terrenis se actibus inserit, quasi colore permutato ante humanos oculos ejus reverentia despecta palleſcit. Sanctuarii quoque lapides in plateis disperguntur, cum causarum secularium foras lata vitæ expetunt hi, qui ad ornamentum Ecclesie internis mysteriis, quasi in secretis sanctuarii vacare debuerunt. . . . . Secularia itaque negotia aliquid ex compassione toleranda sunt, nunquam vero ex amore requirenda: ne cum mentem diligentis aggravant, hanc suo vitæ pondere ad ima de celestibus mergant.*

Gaidertus
Novogenti
Abbas, in
Tract. quo
a dicit Ser-
mo fieri de
vita.

Loquamur quicumque sacrae paginæ notitiam adepti sumus, sicut ex Deo, hoc est, Deum totius nostri tractatus habentes originem, & coram Deo, nulli præter Deo soli ex nostri sermonis contextione placere, quaerentes. Si enim quicquid ad exhortationem pertinet animarum, non aliud debet sanare quam Deum, vel aliunde quam ex ipso quasi ex proprio suo fonte prodire: quid sacrilegii facit, qui de divinis rebus, in quibus Dei sola quaerenda laus est, suam præsumit quaerere? si-furtum inter humana negotia probrosissimum est, quid criminis esse putamus sua subtrahere Deo, & sibi arrogare?

S. Carolus
Borromeus,
in Inſtituti.
Prædic.
Verbi Dei.

LVIII. In proprio Monasterio, qui Regularis est, habitet, aut in ædibus Parochialis Collegiateve Ecclesie, ubi concionatur, aut certe in aliis Ecclesiasticis domiciliis, si ullo modo potest, ac distinctis omnino à Laicorum habitatione. Eo feminas ad colloquium se-cum incundum ne introducat vel admittat. Familiaritates & consuetudines Laicorum vitæ, quantum fieri poterit, illasque secundum caritatis & urbanitatis Regulas moderetur.

LIX. Ne ostentet quæ ad propriam laudem referri posse videantur, memor verbi & exempli Christi, dicentis: *Ego non quero gloriam meam. . . Si ego glorifico me ipsum, gloria mea nihil est.* Et rurſus: *Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab invicem accipitis: & gloriam quæ à solo Deo est, non queritis?* Non alteri in eadem urbe concionanti frequentiore auditorium concursum invadeat; neque aut verbo, aut facto, aut alio modo ei detrahat. Auditores ab illo ne studeat avocare; sed honore illum præveniens, diligit, colat, observet ut fratrem & Communitatum Christi. Nec propterea despondeat animum, si perpaucos auditores ad se convenite viderit: siquidem summus vitæ Magister Christus Iesus, cum Dei sapientiam, vitamque æternam hominibus monstraret, paucitate Discipulorum contentus fuit: Imò aliquando solam mulierem Samaritanam habuit, quæ illum & de divino cultu, & de cælesti gratia loquentem audivit.

Jani. 2. ca.
& 24. Janu.
1. 44.

LX. In rebus adversis omnem animi abjectionem vitæ. Pro gloria Christi, pro salute animarum, in omni oppugnatione nihil non fortiter constanterque agat. Amore Dei inflammatus, non modo probra, convicia, contumelias patienter ferat, sed mortem ipsam, si opus fuerit, forti invictoque animo subeat, memor præclaræ S. Cypriani sententiæ. *Christiani ultra aut durare, aut esse jam non possumus, si ad hoc ventum est ut perditorum minas atque insidias pertimescamus.* Nam &

S. Co. rianus,
Epius. 11.

Gentiles & Judai minantur, & Heretici, atque omnes quorum pectora & mentes diabolus obsedit, venenatam rabiem suam quotidie furiosa voce testantur. Non tamen idcirco cedendum est, quia minantur: Aut ideo ad-versarius & inimicus major est Christo, quia tantum sibi vindicat & assumit in seculo. Manere debet apud nos fidei robur immobile, & stabilis atque inconcussa virtus contra omnes incursum atque impetum oblatantium fluctuum, velut petra obiacentis fortitudine & mole debet obfistere . . . Non idcirco relinquenda est Ecclesiastica Disciplina, aut Sacerdotalis solvenda censura, quoniam convitiis infestamur, aut terroribus quatimur . . . Sacerdos Dei Evangelium tenens, & praecepta Christi custodiens, occidi potest, non potest vinci.

LXI. Recitato Officio, aliquid temporis in divinorum rerum contemplatione, pioque tacite Meditationis studio ponat. Ita enim fiet ut divini amoris ardore inflammatus, qui orando meditandoque maximè exardescit, auditores suos ad caritatis, quae virtutum omnium seminarium est, studium incendat ardentius.

LXII. Missae sacrificium quotidie offerre non praetermittat, nisi legitimâ causâ impediatur. Hoc sanctissimi sacrificii usu frequenti, cum sibi in omnes sanctè agendi partes plurimum prodehit, tum Fideles etiam excitabit, ut ejusdem sacrificii cultores sint & diligentiores & religiosiores.

LXIII. Praedicationis nomine vel occasione, nullam elemosynam pacificatur Concionator. Si qua sponte datur, Monasterio suo eam in commune conferat Regularis, aut Superiori pro Instituti cujusque ratione & Regula tradat, memor voti paupertatis. Nihil sibi petet aut extorquebit. Non vestem, non indusia, non sudariola, aut cetera id generis quarritabit: nec ullum munus, etiam cibarium capiet; nisi valetudinis imbecillitas aliquod esculentæ aut poculentæ rei donum requi-

S. Carolus
Borromeus.
in Instit.
Praed. ver.
bi Dei.

rat. Caveat ut non solum crimine, sed etiam omni vel levissima suspitione avaritiæ careat: quæ ubi in animum itrepserit, illumque occupaverit, omnem sanctè agendicursum, atque adeo progressum impedit. Ne animo quidem appetat, ne dum petat quiddam, etiam pro Monasterio suo, quod sibi aliquam cupiditatis notam inurat. Ne elemosynas pro Missarum celebratione accipietur. Ne circumeat domos, velut praedicationis stipendium, instar mercenarii, quaesiturus. Si quid sponte offerri moris sit, piam consuetudinem in memoriam revocet Parochus, vel alter Ecclesiæ Rector; ipseque vel Sacerdos alius ab eo deputatus, aut Matricularius recipiat, & abeuntii Concionatori tradat. In urbibus, in quibus Conciones habet, mulieres elegantioris formæ ne roget ac invitet Concionator, quæ omni mundo muliebri ornatae, in Templo vel ædibus pro ipso quaestum uberiores faciant, seu amplius honorarium non tam colligant, quam extorqueant: immò hanc, sicuti invaluerit, corruptelam, aboleri curet; nec mulieribus hoc officium committi ullatenus patiatur. Concionator denique sollicitè curet se ipsum probabilem exhibere Deo, operarium inconfusibilem, rectè tractantem verbum veritatis. Non quaerat quæ sua sunt, sed quæ Jesu Christi. Non requirat datum, sed fructum. Ex animo dicat cum Apostolo, Non quero quæ vestra sunt, sed vos. Ego autem libentissimè impendam, & superimpendam ipse pro animabus vestris. In omnibus exhibeat se sicut Dei Ministrum, qui verè dicere possit: *Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.*

2. Tim. 2. 15.
Philipp. 2. 20.
2. Cor. 12. 14.
15.
Galat. 6. 10.

